

Пољско просветитељство – хронологија

Просветитељство (Oświecenie) у Пољској обухвата период од 40-их година XVIII века (условно од 1740) до 1822. године, која се сматра почетком пољског романтизма.

У погледу периодизације и опште хронологије појава пољско просветитељство прошло је кроз три фазе:

1. четврта деценија XVIII в. – 1763, припремна фаза која се популарно назива „саксонско доба“ према саксонској династији Ветина која је владала Пољском у то време (czasy saskie, okres saski);

2. 1764–1795, централна и најинтензивнија фаза која се подударала с владавином последњег пољског краља Станислава II Августа Поњатовског, звана „станиславовско доба“ (czasy stanisławowskie, okres stanisławowski);

3. 1796–1822, фаза постепеног опадања после нестанка пољске државе, „постаниславовско доба“ (czasy postanisławowskie, okres postanisławowski).

Књижевност пољског просветитељства

Жанрови и врсте

1. У „саксонско доба“ (1740 – 1763) преовлађују жанрови познати у књижевности барока – споменарска поезија, фацеције, фрашке, дијалози, басне, дневници и мемоари... У то доба јављају се први примери **описне (дескриптивне) поеме**, блиски физиократским идејама; јака је публицистика, заснована на наслеђу средњовековног трактата...

2. У „станиславовско доба“ (1764–1795) цветају књижевни облици класицизма, везани било за античке традиције, било за књижевности културних метропола:

- ода
- басна
- херојкомични спев
- сатира
- „робинзонијада“ – robinsonada → роман
- трагедија
- комедија

3. У „постаниславовско доба“ (1796–1822) јављају се још и:

- сентиментални путопис
- идила

Стилски диверзитет

Пољско просветитељство нема монолитан стилски профил, већ се састоји од коегзистенције или чак преплитања различитих модела. Међутим, главне стилске парадигме или формације овог књижевног раздобља су (хронолошки):

- класицизам
- сентиментализам
- предромантизам